

Sygn. akt I ACa 587/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Walentkiewicz – Witkowska (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Myszkowska

del. SO Ryszard Badio

Protokolant: st. sekr. sąd. Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W.

przeciwko (...) Klubowi Sportowemu (...) w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 1 marca 2017 r. 1sygn. akt I C 6/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą

w W. na rzecz (...) Klubu Sportowego (...)

w S. kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygnatura akt I ACa 587/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 marca 2017 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. przeciwko (...) Klubowi Sportowemu (...) w S. o zapłatę, a nadto zasądził na rzecz strony pozwanej kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i nakazał pobrać od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 251,15 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia faktyczne:

(...) Klub Sportowy (...) w S. jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, zrzeszającym uczniów z terenu gminy S., rodziców uczniów, nauczycieli oraz sympatyków. Siedzibą klubu jest Urząd Gminy w S.. Celem klubu jest propagowanie i rozwój kultury fizycznej na terenie działania Klubu. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w dniu 7 stycznia 2004 r. oraz wpisane do ewidencji (...) Klubów Sportowych prowadzonej przez Starostę (...). Członkami stowarzyszenia byli w większości pracownicy Urzędu Gminy.

W dniu 10 stycznia 2004 r. Zarząd (...) Klubu Sportowego (...) w S. podjął uchwałę nr 4/04 o przyjęciu na członka wspierającego Gminę S. i ustaleniu udziału wspierającego w formie składki członkowskiej w kwocie 3.500 zł.

W dniu 12 stycznia 2004 r. (...) Klub Sportowy (...) w S. złożył w ramach programu (...) wniosek o pomoc finansową w zakresie planowanego przedsięwzięcia polegającego na: modernizacji wejścia zewnętrznego, wymianie okien, modernizacji ogrzewania, dociepleniu i odnowieniu elewacji, zakupu sprzętu sportowego dla klubu oraz wyposażeniu pomieszczeń i zagospodarowaniu terenu. Jako koszty całkowite przedsięwzięcia wskazano 316.038 zł, w tym 56.990 zł koszty niekwalifikowane i 259.048 zł koszty kwalifikowane. Procentowy udział refundacji (...) w kosztach kwalifikowanych miał wynosić 50% tj. kwotę 129.524 zł, udział własny wnioskodawcy również miał wynosić kwotę 129.524 zł. Wnioskodawca, w imieniu którego wniosek podpisały J. C. i K. K. oświadczył, że informacje zawarte we wniosku są prawdziwe, a także że na realizację wnioskowanego przedsięwzięcia nie korzysta i nie będzie korzystał z pomocy finansowej ze środków publicznych w ramach Programu (...), P., (...), pomocy Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych międzynarodowych funduszy, a także że pomoc na różnicowanie działalności łącznie z pomocą pochodzącą z innych środków publicznych nie przekroczy 50% całkowitych kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia i łącznie ze środkami pochodzącymi z innych źródeł nie przekroczy całkowitych kosztów przedsięwzięcia. Do wniosku o przyznanie pomocy zostało dołączone zgłoszenie robót budowlanych z datą wpływu do Starostwa 12.01.2004 r., w którym jako przedmiot prac wskazano: „wymiana 4 sztuk okien, modernizacja parkingu 300m² przy budynku Urzędu Gminy, wykonanie docieplenia budynku wraz z elewacją, modernizacja c.o., modernizacja schodów wejściowych zewnętrznych”.

Starostwo Powiatowe w W. pismem z dnia 8.09.2010 r. potwierdziło złożenie w dniu 12.01.2004 r. zgłoszenia robót budowlanych, w którym jako przedmiot prac wskazano: „budowa parkingu na samochody osobowe do 10 stanowisk, docieplenie budynku Urzędu Gminy o wysokości do 12 metrów, utwardzenie terenu za budynkiem Urzędu Gminy”. Zmiany w zgłoszeniu robót budowlanych wynikały z prawa budowlanego, ponieważ dla budowy więcej niż 10 miejsc parkingowych potrzebne było pozwolenie na budowę.

Pomysł sięgnięcia po środki z programu (...) wyszedł od radnych Gminy S.. Początkowo miała z nich skorzystać tylko Gmina, kwota dofinansowania, z jakiej mógł skorzystać jeden podmiot była jednak limitowana. Stąd powstał pomysł, aby z wnioskami o dofinansowanie występowały funkcjonujące na obszarze Gminy stowarzyszenia – uczniowskie kluby sportowe oraz Ochotnicza Straże Pożarna. Powstały również nowe stowarzyszenia – uczniowskie kluby sportowe, które także złożyły wnioski o dofinansowanie. Wójt gminy i pracownicy urzędu uczestniczyli w procedurze przyznania dofinansowania i realizacji inwestycji na każdym jej etapie. Dokumentację przygotowywali przedstawiciele stowarzyszeń z dużą pomocą pracowników urzędu gminy. W toku ubiegania się o pomoc finansową wójt oraz pracownicy Urzędu Gminy kierowali pytania do poszczególnych działów (...) Oddziału Agencji. Pytania te dotyczyły również finansowania, ponieważ stowarzyszenia nie dysponowały wystarczającymi środkami własnymi. Zostało skierowane pytanie, czy Gmina może wspomóc stowarzyszenia swoimi środkami. Odpowiedź z Agencji była pozytywna. Następnie przyszła informacja z Agencji, że aby taki sposób finansowania został zaakceptowany, Gmina musiałaby być członkiem każdego ze stowarzyszeń.

Pismem z dnia 4 lutego 2004 r., które wpłynęło do (...) Oddziału (...) w dniu 31 marca 2004 r. Urząd Gminy w S. poinformował (...) Klub Sportowy (...) w S., że w projekcie budżetu gminy na 2004 r. przyznana została dla klubu dotacja w wysokości 182.714 zł, która przeznaczona jest na realizację działania 4 „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, schemat 4.3 „Publiczna infrastruktura turystyczna na obszarach wiejskich” w ramach programu (...).

W dniu 22 marca 2004 r. M. W. – specjalista w powodowej Agencji przeprowadziła rozmowę telefoniczną z I. K. z Departamentu (...) i (...). W wyniku tej rozmowy zostało ustalone, że jeżeli w Stowarzyszeniu samorząd terytorialny ma co najmniej 1% udziałów, co jest określone w statucie, to przyznana dotacja z budżetu np. gminy dla stowarzyszenia przeznaczona na realizację przedsięwzięcia może być traktowana we Wniosku o Pomoc Finansową, jako udział środków własnych Wnioskodawcy, w innym przypadku, tzn. gdy samorząd terytorialny nie ma udziału własnego w

stowarzyszeniu, dotację taką traktujemy jako inne dotacje i subwencje ze środków publicznych. (notatka służbowa – k.179)

Pismem z dnia 29 marca 2004 r. strona pozwana poinformowała powoda, że procentowy udział własny zadania przedstawia się następująco: dla członków zwyczajnych 1,36%, dla członków wspierających 0,11%, co stanowi kwotę ogółem 3.800 zł, w tym dla członków zwyczajnych 3.500, dla członków wspierających 300.

W dniu 31 marca 2004 r. została podjęta Uchwała nr XI/63/04 Rady Gminy S. w sprawie przystąpienia Gminy S. do wymienionych w uchwale Stowarzyszeń, w tym do (...) Klubu Sportowego (...) w S.. Rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody (...) z dnia 7 maja 2004 r. stwierdzono nieważność uchwały nr XI/63/04 Rady Gminy S. w sprawie przystąpienia Gminy S. do wymienionych w uchwale Stowarzyszeń. Informacja o rozstrzygnięciu nadzorczym Wojewody (...) została opublikowana w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym i Biuletynie Informacji Publicznej.

Przedstawiciele pozwanego nie wiedzieli o uchyleniu uchwały Rady Gminy o przystąpieniu do stowarzyszenia.

W dniu 2 kwietnia 2004 r. M. D. – pracownik Sekcji (...) Wniosku o Pomoc Finansową (...) Oddziału (...) przeprowadziła wizytację terenową nr 544/04 dotyczącą (...) Klubu Sportowego (...) w S.. W wyniku wizytacji stwierdzono, że fakty sprawdzane podczas wizytacji terenowej są zgodne z danymi zawartymi we wniosku i wymaganiami Programu Operacyjnego dla Polski (...).

W dniu 27 czerwca 2004 r. została zawarta umowa nr (...) pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. reprezentowaną przez J. B., działającego na podstawie pełnomocnictwa Prezesa Agencji, a (...) Klubem Sportowym (...) w S., zwanym beneficjentem, reprezentowanym przez J. C. – prezesa klubu i K. K. – skarbnika klubu. Umowa określiła warunki i tryb udzielenia przez Agencję pomocy finansowej beneficjentowi z funduszy Unii Europejskiej i funduszy krajowych – program (...) w ramach publicznej infrastruktury turystycznej na obszarach wiejskich. Przedmiotem umowy była realizacja przedsięwzięcia, polegającego na: modernizacji wejścia zewnętrznego, wymianie okien, modernizacji ogrzewania, dociepleniu i odnowieniu elewacji, zakupu sprzętu sportowego dla klubu oraz wyposażeniu pomieszczeń i zagospodarowaniu terenu, w terminie najpóźniej do dnia 31 sierpnia 2004 r. Przedsięwzięcie miało być realizowane w S. przy ul. (...). Agencja zobowiązała się udzielić, na warunkach określonych w umowie, pomocy finansowej, stanowiącej zwrot części kosztów kwalifikowanych poniesionych przez beneficjenta na realizację przedsięwzięcia, w wysokości 114.540,72 zł, nie więcej niż 50% kwalifikowanych kosztów przedsięwzięcia wynoszących 229.081,44 zł. Kwota pomocy finansowej obejmowała środki krajowe w kwocie 28.635,18 zł i środki pochodzące z Unii Europejskiej w kwocie 85.905,54 zł. Pomoc finansowa miała być przekazana jednorazowo w wysokości 114.540,72 zł, co stanowić miało zwrot poniesionych przez beneficjenta 50% całkowitych kwalifikowanych kosztów przedsięwzięcia określonych w harmonogramie rzeczowo – finansowym. Beneficjent zobowiązał się zapewnić środki na sfinansowanie całości kosztów przedsięwzięcia w wysokości 279.479,36 zł, która to kwota obejmowała udział własny beneficjenta w kosztach kwalifikowanych w kwocie 114.540,72 zł (50% całkowitych kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia) oraz refundowaną kwotę pomocy ze środków (...) w kwocie 114.540,72 zł (50% całkowitych kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia) oraz koszty niekwalifikowane w kwocie 50.397,92 zł. W par. 6 umowy określone zostały obowiązki beneficjenta. W par. 9 umowy zostały określone przypadki, w których Agencja może odmówić udzielenia pomocy finansowej, a w przypadku jej wcześniejszej wypłaty, zobowiązać beneficjenta do jej zwrotu w całości - chodziło o wystąpienie choćby jednego z przypadków wymienionych w par. 9 pkt. a-m. W par. 10 umowy przewidziano, że w razie wystąpienia choćby jednego z przypadków określonych w par. 9, Agencja ma prawo wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i wezwać beneficjenta do zwrotu kwoty otrzymanej pomocy finansowej wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od daty przekazania przez Agencję pomocy finansowej na rzecz beneficjenta, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty. Rozwiązanie umowy w takim przypadku następowało z dniem doręczenia wypowiedzenia na adres beneficjenta. Prawne zabezpieczenie wykonania przez beneficjenta zobowiązań wynikających z umowy stanowił weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową.

Umowa, tak samo jak umowy zawarte przez inne stowarzyszenia z obszaru Gminy S. została podpisana w Urzędzie Gminy w S. w niedzielę 27 czerwca 2004 r. Jednocześnie z podpisywaniem umów były składane podpisy na wekslach i na deklaracjach wekslowych przez przedstawicieli klubów. Ze strony Agencji do czuwania nad podpisywaniem umów została oddelegowana Z. S.. Na miejscu był też kierownik biura (...) i biura obsługi wniosków Agencji (...). Podpisanie umów w siedzibie Urzędu Gminy nastąpiło na prośbę przedstawicieli stowarzyszeń. Wnioski były kontrolowane na etapie wstępnym przez (...) Oddział (...) sekcję wdrażania projektów, której kierownikiem była J. K.. Były prowadzone wizytacje terenowe, w ramach których pracownicy powoda kontrolowali zebraną przez stowarzyszenia dokumentację. Wizytacje te były przeprowadzane przed rozpoczęciem inwestycji. Po wizytacji terenowej dokumenty trafiały do (...) Oddziału (...), gdzie każdy wniosek był kontrolowany przez dwie osoby – sprawdzającą i weryfikującą. Sprawdzano kompletność dokumentacji zgodnie z tzw. check – listą czyli kartą weryfikacji. Kiedy stanowisko osób kontrolujących było zgodne, wniosek zatwierdzała J. K.. Następnie sprawa była przygotowywana do podpisania umowy. Po podpisaniu umowy i zrealizowaniu inwestycji do (...) Oddziału (...) wpływał wniosek o płatność. Jego wstępna kontrola- tylko pod względem kompletności dokumentacji- była przeprowadzana w (...) Oddziale (...) w sekcji obsługi wniosków o płatność. Następnie wniosek był przekazywany do Departamentu Autoryzacji Płatności w centrali Agencji, gdzie na podstawie dokumentacji była oceniana zgodność wykonania inwestycji z umową. Jeżeli wynik kontroli w centrali był pozytywny, departament zlecał Oddziałowi (...) przeprowadzenie wizytacji terenowej. Wizytacja miała na celu sprawdzenie, czy rzeczowy zakres prac zadeklarowany w umowie został wykonany w rzeczywistości. Przy wizytacjach obecny był wójt gminy K. R. i przedstawiciele klubów. Były sporządzane raporty z wizytacji, w których powinny być umieszczone stwierdzone w ich toku nieprawidłowości. Skutkiem stwierdzenia nieprawidłowości w czasie takiej wizytacji było niewypłacenie środków finansowych.

Dział prawny Agencji znajdował się wówczas w centrali Agencji, nie było takiego działu w (...) Oddziale Regionalnym. Pracownicy (...) Oddziału (...) konsultowali się z działem prawnym w W.. W przypadku braku odpowiedzi pisemnej z działu prawnego i konieczności podjęcia dalszych działań podejmowano je po rozmowach telefonicznych z pracownikami centrali. Przykładem takiego działania była notatka sporządzona przez M. W..

W dniu 26 października 2004 r. pozwany złożył w (...) Oddziale Regionalnym (...) wniosek o płatność zgodnie z zawartą przez strony umową, wnosząc o przekazanie kwoty w wysokości 114.540,72 zł.

Wraz z wnioskiem pozwany złożył oświadczenie, podpisane przez J. C. i K. K., że nie finansował przedsięwzięcia z innych źródeł, niż przewidywała umowa z dnia 27.06.2004 r. oraz nie korzystał z innej pomocy finansowej ze środków publicznych typu Program (...) O. (...) lub środków Unii Europejskiej ((...), (...)) oraz pomocy Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

W dniu 13 kwietnia 2005 r. powód przelał na rachunek bankowy pozwanego kwotę 114.540,72 zł.

W 2010 roku Departament Kontroli Wewnętrznej powodowej Agencji przeprowadził kontrolę w (...) Oddziale Agencji, dotyczącą wniosków stowarzyszeń z terenu Gminy S.. Kontrola została przeprowadzona na zlecenie Prokuratury.

W dniu 23 września 2010 r. w (...) Klubie Sportowym (...) z siedzibą w S. została przeprowadzona kontrola przez S. W. – głównego specjalistę Wydziału Kontroli i Raportowania Nieprawidłowości w Departamencie Kontroli Wewnętrznej (...) oraz L. B. – głównego specjalistę Wydziału Kontroli Wewnętrznej Agencji. Kontrola miała służyć potwierdzeniu realizacji projektu inwestycyjnego przez Beneficjenta Programu Operacyjnego (...) w ramach umowy z dnia 27 czerwca 2004 r.

Wyniki kontroli zostały przedstawione w piśmie skierowanym przez powoda do A. B. – Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pismem z dnia 27 maja 2011 r. powód wypowiedział umowę nr (...) z dnia 27.06.2004 r., podając jako powód złożenie przez beneficjenta fałszywych lub stwierdzających nieprawdę dokumentów bądź nierzetelnych oświadczeń, które miały istotny wpływ na przyznanie pomocy tj. naruszenie par. 9 lit. e) oraz h) umowy. W uzasadnieniu

wskazano, że chodzi po pierwsze o brak poprawnego zgłoszenia robót budowlanych do Starostwa Powiatowego w W. na zakres prac wykazanych w planie projektu, a po drugie okoliczność, że pomoc finansowa z Programu (...) łącznie z pomocą pochodzącą z innych środków publicznych przekroczyła 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia tj. naruszenie par. 3 ust. 1 w związku z par. 4 ust. 2, par. 6 ust. 1 lit. b), par. 9 lit. h) umowy. Wskazano, że chodzi o uchwałę Rady Gminy S. nr XI/63/04 z dnia 31.03.2004 r. w sprawie przystąpienia Gminy S. do stowarzyszeń oraz zawiadomienie Gminy S. o przyznaniu środków przeznaczonych na realizację inwestycji w ramach programu (...), które zostały uznane za środki własne. Wskazano, że w trakcie przeprowadzonej w 2010 r. kontroli ujawniono stwierdzenie przez Wojewodę (...) w trybie nadzoru nieważności w/w uchwały Rady Gminy S., o czym (...) nie została poinformowana. To z kolei miało istotny wpływ na przyznanie i wypłatę pomocy, ponieważ łączna pomoc pochodząca z innych środków publicznych przekroczyła 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, a więc Stowarzyszenie nie posiadało środków własnych w wysokości pozwalającej na sfinansowanie całości inwestycji.

W dniu 21 czerwca 2012 r. powód skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty kwoty 214.821,88 zł, a w dniu 27 maja 2014 r. ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 241.054,84 zł.

W dniu 20 lutego 2014 r. Prokuratura Okręgowa w Sieradzu skierowała do Sądu Okręgowego w Sieradzu akt oskarżenia przeciwko m.in. K. R., J. B., J. C., K. K., a także innym przedstawicielom stowarzyszeń i pracownikom powoda.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu uznał J. B. (kierownika Biura (...)) za winnego czynów określonych w punkcie I, II, III, IV wyroku i skazał go na karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby 8 lat. Tym samym wyrokiem Sąd uznał D. F. (inspektora nadzoru robót budowlanych, który reprezentował stowarzyszenia) za winnego czynów określonych w punkcie IX, X, XI, XII wyroku i skazał go na karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby 7 lat.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dowodów. Sąd nie czynił ustaleń faktycznych na okoliczność wykonania przez pozwanego prac objętych umową z powodem, ponieważ okoliczność ta nie stanowiła przyczyny wypowiedzenia umowy.

W ramach rozważań prawnych Sąd Okręgowy podkreślił, że powodowa Agencja żądała zasądzenia kwoty dochodzonej pozwem, wywodząc to żądanie z umowy zawartej z pozwanym 27 czerwca 2004 r. na podstawie wniosku o pomoc finansową w ramach działania 4 programu (...). Przepisami prawa, które znajdują zastosowanie są: art. 353¹ KC oraz art. 354 KC. Weksel dołączony do pozwu nie ma charakteru abstrakcyjnego – jako wystawiony w celu zabezpieczenia roszczeń powoda z umowy dzieli bowiem byt stosunku podstawowego.

Jednym z zarzutów pozwanego był zarzut przedawnienia, podniesiony przez pozwanego z uwagi na treść rozporządzenia Rady (WE, E.) nr (...) z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, przewidującego czteroletni okres przedawnienia (art. 3 ust. 1), liczony od momentu powstania szeroko rozumianych nieprawidłowości w wykonywaniu umowy (art. 1 ust. 1), które tu według twierdzeń powoda miały miejsce już na etapie składania wniosku w 2004 r. Sąd uznał zarzut przedawnienia za niezasadny. Sąd wziął pod uwagę charakter programu (...), który jest programem wieloletnim. Z art. 3 ust. 1 powołanego rozporządzenia wynika, że w przypadku programów wieloletnich okres przedawnienia w każdym przypadku biegnie od momentu „ostatecznego zakończenia” programu. Czteroletni okres przedawnienia, wynikający z art. 3 ust. 1 zd. 1 biegnie więc od chwili zakończenia programu, z tym zastrzeżeniem, że brak jest definicji legalnej pojęcia „ostatecznego zakończenia”. W tej sytuacji Sąd sięgnął do treści umowy, w której strony w żaden sposób nie uregulowały kwestii ostatecznego zakończenia programu. Program (...) został ostatecznie zamknięty w 2006 r. Ta data wyznacza początek biegu przedawnienia. Należy jednak pamiętać, że w treści przepisu art. 3 ust. 3 Rozporządzenia Rady (WE, E.) nr (...) z dnia 18 grudnia 1995 r. znajduje się odesłanie do przepisów krajowych, co oznacza, że państwa członkowskie mogą w odmienny sposób określić czas przedawnienia, byleby nie był to okres krótszy niż 4 lata. Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. nr 98 poz. 634

z późn. zm.) w sprawach dotyczących ustalenia nienależnie lub nadmiernie pobranych środków publicznych, które zostały przekazane przez Agencję na podstawie umowy w związku z realizacją specjalnego Programu Akcesyjnego na rzecz (...) pochodzących z Unii Europejskiej oraz krajowych przeznaczonych na współfinansowanie wydatków realizowanych z funduszy Unii Europejskiej, stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Dodatkowo w par. 13 umowy z dnia 27.06.2004 r. wskazane zostało, że w sprawach nieuregulowanych umową mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego. Treść powołanych przepisów powodowała konieczność oparcia się w zakresie przedawnienia na normie ogólnej, wynikającej z art. 118 KC. i zastosowania 10-letniego termin przedawnienia, który – liczony od 2006 r. nie upłynął przed wniesieniem pozwu w tej sprawie.

W dalszej kolejności Sąd odniósł się do merytorycznych zarzutów stron, dotyczących wykonania umowy. Zgodnie z par. 10 ust. 1 umowy strona powodowa mogła wypowiedzieć umowę ze skutkiem od chwili doręczenia wypowiedzenia w razie wystąpienia jednej z sytuacji przewidzianych w par. 9 umowy. Powód stał na stanowisku, że zasadność wypowiedzenia umowy i związane z tym żądanie zwrotu przyznanej dotacji wynika ze złożenia przez pozwane Stowarzyszenie fałszywych lub stwierdzających nieprawdę dokumentów lub nieprawdziwych bądź nierzetelnych oświadczeń, które miały istotny wpływ na przyznanie pomocy (par. 9 h umowy). Jednocześnie powód nie oparł wypowiedzenia umowy na zarzucie niezrealizowania lub niepełnego zrealizowania przedsięwzięcia (par. 9b umowy)-wprost wskazał, że nie ma to znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd I instancji przyjął, że strona powodowa w żaden sposób nie udowodniła, że pozwany wprowadził ją w błąd poprzez składanie fałszywych bądź nierzetelnych dokumentów czy oświadczeń, które miały istotny wpływ na przyznanie pomocy. (...), jako podmiot wykonujący obowiązki związane z dysponowaniem środkami publicznymi, była uprawniona i zobowiązana do sprawowania kontroli nad spełnieniem warunków przyznania pomocy finansowej od momentu złożenia wniosku o pomoc finansową, aż do chwili dokonania płatności na rzecz beneficjenta. Na etapie składania wniosku wymogi formalne wystąpienia przez pozwanego z wnioskiem o dofinansowanie zostały zachowane – Stowarzyszenie zostało prawidłowo zarejestrowane oraz złożyło prawidłowo wypełniony wniosek o dofinansowanie wraz z wymaganymi załącznikami. Osoby odpowiedzialne za weryfikację formalną wniosku ze strony Agencji nie stwierdziły żadnych nieprawidłowości. W dokumentacji wnioskowej pozwany wskazał jednoznacznie źródło pochodzenia własnego udziału w inwestycji – że były to środki przekazane przez Gminę S.. Gmina S. w dniu 31 marca 2004 r. podjęła uchwałę, na mocy której przystąpiła m.in. do pozwanego stowarzyszenia. Agencja, w świetle tej uchwały uznała środki wniesione przez Gminę za środki własne beneficjenta.

Takie zachowanie Agencji niewątpliwie nie było prawidłowe i uzasadniało odmowę podpisania umowy, zwłaszcza że rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody (...) stwierdzono nieważność uchwały Rady Gminy o przystąpieniu m.in. do (...). Informacja o stwierdzeniu nieważności uchwały została opublikowana w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a zatem była podana do publicznej wiadomości. Agencja nie może wywodzić dla siebie korzystnych skutków prawnych ze swojej niewiedzy w tym zakresie. Z materiału dowodowego jednoznacznie wynika także, że przedstawiciele Stowarzyszenia nie wiedzieli o uchyleniu tej uchwały.

Obowiązek weryfikacji dokumentów i prawidłowości finansowania przedsięwzięcia spoczywał na Agencji, a uchybienia w zakresie weryfikacji wniosku o płatność w odniesieniu do źródeł finansowania leżały po stronie pracowników powoda. W ocenie Sądu Okręgowego powód nie może z niekompetencji swoich pracowników wywodzić pozytywnych skutków w postaci możliwości domagania się zwrotu sumy dotacji. Prawidłowa weryfikacja wniosku o pomoc finansową nie pozwoliłaby na jej przyznanie. Skoro przedstawiciele powódki, państwowej osoby prawnej, zaakceptowali taką formę finansowania przedsięwzięcia i dopuścili do podpisania umowy, a centrala Agencji wypłaciła dotację – to brak było podstaw do stwierdzenia, że to nieuczciwe działanie pozwanego doprowadziło do wypłaty tych środków.

Niewątpliwie, na skutek uchylenia uchwały Rady Gminy S. przez organ nadzorczy, ani w momencie składania wniosku, ani podpisywania umowy między stronami, Gmina S. nie była członkiem Stowarzyszenia. W okolicznościach sprawy nieprawidłowość ta obciąża jednak stronę powodową, której pracownicy nie stwierdzili żadnych nieprawidłowości, a przeciwnie, sami doradzili pozwanemu, by Gmina doń przystąpiła, przy czym przystąpienie przez Gminę do

stowarzyszenia nie zmieniało publicznego charakteru środków od Gminy. Tym samym uchybienie leżało po stronie pracowników strony powodowej, którzy błędnie zakwalifikowali pochodzenie środków, co do których pozwane Stowarzyszenie nigdy nie ukrywało skąd pochodzą.

Jeżeli chodzi o zarzut dotyczący istnienia dwóch zgłoszeń robót budowlanych o różnej treści (jednego złożonego jako załącznik do wniosku o pomoc finansową, a drugiego złożonego do Starostwa Powiatowego w W.) Sąd stwierdził, że okoliczność ta nie wypełnia przesłanek żadnego z punktów umowy skutkującego utratą pomocy finansowej (par. 9 umowy). Należy wskazać, że zakres prac w obydwu zgłoszeniach nie różni się od siebie istotnie. Prezes pozwanego (...) w swoich zeznaniach wskazał, że zmiana treści zgłoszenia wynikała z wymogów wynikających z prawa budowlanego. W ocenie Sądu wyjaśnienie to jest wiarygodne. Wskazać trzeba, że wskazany w par. 2 ust. 1 umowy jej przedmiot nie pokrywa się w całości z treścią żadnego ze zgłoszeń robót budowlanych znajdujących się w aktach sprawy. Strona powodowa w żaden sposób nie wykazała, w jaki sposób powyższa okoliczność wywarła istotny wpływ na przyznanie pomocy, co było warunkiem koniecznym, aby powód miał prawo rozwiązać umowę w świetle jej par. 10 ust. 1 w związku z par. 9 pkt. h.

Ostatecznie Sąd przyjął, że Agencja z przyczyn leżących po stronie jej pracowników zdecydowała się zawrzeć umowę w okolicznościach, w których obiektywnie rzecz biorąc nie powinna była tego uczynić. W takiej sytuacji dochodzenie roszczenia Sąd uznał za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i podlegające oddaleniu na tej podstawie, nawet w sytuacji, gdyby z prawnego punktu widzenia, któryś z zarzutów powódki okazał się zasadny.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła w całości strona powodowa, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, zgodnie z logiką i doświadczeniem życiowym wobec rozbieżności pomiędzy zgłoszeniem robót budowlanych złożonym faktycznie przez pozwanego w Starostwie Powiatowym w W., a dostarczoną do powodowej Agencji wraz z wnioskiem o pomoc finansową kopią zgłoszenia robót budowlanych, które miało rzekomo zostać złożone przez pozwanego w Starostwie Powiatowym w W., a w konsekwencji naruszenie art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, że pozwany wprowadził go w błąd poprzez składanie fałszywych lub nierzetelnych dokumentów czy oświadczeń, które miały wpływ na przyznanie pomocy, podczas gdy powód przedstawił dokumenty ze Starostwa Powiatowego w W., które potwierdzały że wraz z wnioskiem o pomoc finansową pozwany złożył nierzetelne i stwierdzające nieprawdę dokumenty;
2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego zgodnie z logiką i doświadczeniem życiowym i w konsekwencji przyjęcie, że pozwany nie składał do Agencji fałszywych bądź nierzetelnych dokumentów czy oświadczeń, które miały wpływ na przyznanie pomocy, z pominięciem istotnej części materiału dowodowego w postaci wyroku karnego z dnia 1 lutego 2016 r. Sądu Okręgowego w Sieradzu, z którego wynika, że większość dokumentów i oświadczeń składanych przez pozwanego na etapie składania wniosku o pomoc finansową, a także na etapie składania wniosku o płatność było nierzetelnych i stwierdzało nieprawdę, a w konsekwencji naruszenie art. 11kpc poprzez jego niezastosowanie, wobec przyjęcia przez Sąd I instancji, że powód nie udowodnił nierzetelności dokumentacji składanej powodowi przez pozwanego,
3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, wobec przyznania wiary zeznaniom świadka S. W.;
4. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, wobec odmówienia przez Sąd I instancji wiary ustaleniom poczynionym przez Sąd Okręgowy w Sieradzu II Wydział Karny w sentencji wyroku z dnia 1 lutego 2016 r. , co do faktu nierzetelności w kosztorysie powykonawczym z dnia 31.08.2004 r. oraz oświadczeniach na odwrocie faktur nr: 181/04/U z dnia 9.07.2004 r., nr 191/04/U z dnia 15.07.2004 r., nr 195/04/U z dnia 16.07.2004 r., nr 245/04/U z dnia 31.08.2004 r.,

5. naruszenie przepisu art. 11 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez bezpodstawne przyjęcie, że powód nie udowodnił, że dokumentacja sporządzona przez pozwanego albo na zlecenie pozwanego jest nierzetelna, podczas gdy sentencja wyroku z dnia 1 lutego 2016 r. Sądu Okręgowego w Sieradzu II Wydział Karny w zakresie przestępstw popełnionych przez D. F. inspektora nadzoru inwestorskiego zatrudnionego przez stowarzyszenia, w tym pozwanego, jednoznacznie wskazuje na nierzetelność dokumentacji przedstawionej przez pozwanego do weryfikacji powodowi przed przyznaniem przez powoda dotacji.

6. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez błędną ocenę dowodów tj. wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, a mianowicie, że częściowe albo całkowite niewykonanie zakresu rzeczowego inwestycji nie ma znaczenia w sprawie, w kontekście nierzetelności dokumentacji będącej podstawą wypowiedzenia umowy dotacji, w szczególności nierzetelności zgłoszeń budowlanych.

7. naruszenie przepisów procesowych o domniemaniach wynikających z dokumentu urzędowego mające wpływ na wynik sprawy -tj. art. 244 kpc - wyroku karnego z 1 lutego 2016 r. poprzez nieprzyjęcie, że D. F. - inspektor nadzoru inwestorskiego zatrudniony przez pozwanego potwierdził nieprawdę w kosztorysie powykonawczym z dnia 31.08.2004 r. oraz oświadczeniach na odwrocie faktur nr: 181/04/U z dnia 9.07.2004 r., nr 191/04/U z dnia 15.07.2004 r., nr 195/04/U z dnia 16.07.2004 r., nr 245/04/U z dnia 31.08.2004 r.,

8. naruszenie przepisu art. 11 k.p.c. mające wpływ na wynik sprawy poprzez jego niezastosowanie na skutek nieprzyjęcia za udowodnione faktu stwierdzonego w sentencji wyroku z dnia 1 lutego 2016 r. który stwierdza, że D. F. - inspektor nadzoru inwestorskiego zatrudniony przez pozwanego potwierdził nieprawdę w kosztorysie powykonawczym z dnia 31.08.2004 r. oraz oświadczeniach na odwrocie faktur nr: 181/04/U z dnia 9.07.2004 r., nr 191/04/U z dnia 15.07.2004 r., nr 195/04/U z dnia 16.07.2004 r., nr 245/04/U z dnia 31.08.2004 r., a więc dokumenty te były nierzetelne, co potwierdza zasadność wypowiedzenia umowy pozwanemu przez powoda,

9. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 353 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że istnienie dwóch różnych dokumentów - zgłoszeń budowlanych o różnej treści nie wypełnia przesłanek żadnego z punktów umowy skutkującego utratą pomocy finansowej, podczas gdyż stworzenie przez pozwanego dwóch zgłoszeń budowlanych odmiennej treści i przesłanie jednego do powoda, jako załącznik do wniosku o pomoc finansową, a drugiego do Starostwa Powiatowego w W. jest wystarczającą podstawą faktyczną i prawną do wypowiedzenia umowy dotacji łączącej strony i żądania zwrotu dotacji,

10. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 471 k.c., poprzez niezastosowanie tego przepisu i tym samym przerzucenie ciężaru dowodu na powoda w zakresie udowodnienia przez powoda, że pozwany złożył nierzetelne dokumenty w tym zgłoszenia budowlane, podczas gdy to pozwany zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, określonym w art. 471 k.c. powinien udowodnić okoliczność, że te dokumenty są rzetelne w sytuacji, gdy zgłoszenia budowlane mają tą samą datę i różny zakres przedmiotowy, gdyż wykonanie robót i prac nieobjętych zgłoszeniem stanowi samowolę budowlaną w rozumieniu przepisów prawa materialnego budowlanego.

11. naruszenie art. 6 k.c. w związku z 231 k.p.c. i art. 232 k.p.c., poprzez zastosowanie tego przepisu zamiast przepisu art. 471 k.c. w zakresie wymogu udowodnienia, że zgłoszenia budowlane są nierzetelne i wymaganie przez Sąd aby powód udowodnił nierzetelność zgłoszeń budowlanych, w sytuacji gdy sam Sąd stwierdza, że zgłoszenia się od siebie różnią zakresem przedmiotowym, tak więc ciężar dowodu spoczywa na pozwanym, a nie powodzie, gdyż fakt nierzetelności zgłoszeń został przez powoda udowodniony.

12. naruszenie art. 6 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie, gdyż podniesienie przez pozwanego zarzutów ze stosunku podstawowego (porozumienia wekslowego) nie powoduje utraty przez posiadacza weksla formalnej i materialnej legitymacji wekslowej. W dalszym ciągu to na dłużniku wekslowym ciąży obowiązek udowodnienia, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem (art. 6 k.c.), czego pozwany nie udowodnił.

13. naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów kodeksu cywilnego o formie czynności prawnej, tj. art. 74 k.c. obowiązujących dla tej sprawy, poprzez dopuszczenie do przesłuchania świadków strony pozwanej na okoliczności przeciwko osnowie i ponad osnowę dokumentów, w tym dokumencie urzędowego tj. wyroku karnego z dnia 1 lutego 2016 r.,

14. naruszenie przepisu art. 362 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, tj. bezpodstawne przyjęcie, że nie zachodzi przeciętna przyczynowość w zakresie przyjęcia, że pozwany przedstawił powodowi nierzetelne dokumenty, w tym zgłoszenia budowlane.

15. naruszenie prawa materialnego tj. art. 5 k.c. poprzez nieuzasadnione jego zastosowanie, tj. brak podstaw faktycznych i prawnych do zastosowania w stanie faktycznym sprawy art. 5 k.c. przeciwko powodowi, który ma prawo dochodzić swojego roszczenia i fakt ten nie może być objęty dyspozycją art. 5 k.c., choćby dlatego że istnieje wyrok karny z 1 lutego 2016 r. stwierdzający nierzetelność dokumentacji wytworzonej przez pozwanego albo wytworzonej na zlecenie pozwanego i to pozwany narusza zasady współżycia społecznego - w szczególności zasadę uczciwości kupieckiej i uczciwości w obrocie prawnym poprzez zachowanie pozwanego, polegające na potwierdzaniu nieprawdy przez osoby przez pozwanego zatrudnione.

16. naruszenie prawa materialnego tj. art. 65 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu, tj. dokonanie wadliwej interpretacji umowy łączącej strony, poprzez bezpodstawne przyjęcie, że brak było podstaw do wypowiedzenia umowy, w sytuacji gdy są nierzetelne zgłoszenia robót budowlanych oraz inne dokumenty wytworzone przez pozwanego albo osoby trzecie na zlecenie pozwanego wymienione w sentencji wyroku karnego z dnia 1 lutego 2016 r. Sądu Okręgowego w Sieradzu II Wydział Karny,

17. naruszenie prawa materialnego budowlanego, tj. art. 29 ust. 1 poprzez bezpodstawne przyjęcie, że przepis ten wymagał od pozwanego sporządzenia drugiego zgłoszenia budowlanego, kierowanego do Starostwa Powiatowego w W., oprócz zgłoszenia budowlanego kierowanego do powoda, na skutek konieczności uzyskania pozwolenia na budowę na budowę parkingu na 10 miejsc postojowych, podczas gdy przepis ten wymaga tylko zgłoszenia robót budowlanych w sytuacji budowy do 10 miejsc parkingowych,

18. naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 233 § 1 kpc poprzez przerzucenie ciężaru dowodu w zakresie udowodnienia nierzetelności zgłoszeń budowlanych na powoda, podczas gdy powód wykazał rozbieżność zgłoszeń budowlanych z tą samą datą ich sporządzenia, a pozwany - jako dłużnik wekslowy nie wykazał, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem (art. 6 k.c.),

19. naruszenie przepisów postępowania, tj. nierozpoznanie istoty sprawy - naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez niepoczynienie przez Sąd ustaleń faktycznych na okoliczność wykonania przez pozwanego prac objętych umową, co umożliwiłoby Sądowi I instancji prawidłową ocenę dowodów w zakresie nierzetelności dokumentacji złożonej powodowi przez pozwanego, w tym zgłoszeń budowlanych,

20. naruszenie prawa materialnego tj. § 26a ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 maja 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań oraz sposobów realizacji zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z funduszy Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 102, poz. 928, z późn. zm.) poprzez jego niezastosowanie, wobec przyjęcia przez Sąd I instancji, że pozwany nie jest zobowiązany do zwrotu powodowi otrzymanej od niego pomocy finansowej w ramach Programu (...), pomimo naruszenia przez pozwanego zasad konstruowania budżetu przedsięwzięcia i sfinansowania inwestycji w całości ze środków publicznych.

Agencja wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości poprzez zasądzenie od pozwanego kwoty dochodzonej pozwem wraz z odsetkami zgodnie z żądaniem pozwu oraz kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego,
2. ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o:

1. oddalenie apelacji w całości i
2. zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych

Sąd Apelacyjny uzupełniająco ustalił:

Zrealizowane w stowarzyszeniach działających w gminie S. inwestycje do chwili obecnej służą społeczności miejscowej. (okoliczności bezsporne)

Prawomocnym wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu uznał J. B. (kierownika Biura (...)) za winnego czynów określonych w punkcie I, II, III, IV wyroku z eliminacją określonych zapisów zarzutów i skazał go na karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby 8 lat.

Zarzut pkt. II aktu oskarżenia dotyczył m.in. tego, że w okresie od listopada 2003 roku do października 2006 roku J. B., pełniąc funkcję kierownika Biura (...), działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu uzyskania dofinansowania ze środków krajowych oraz funduszy pomocowych przedakcesyjnych Unii Europejskiej z programu (...) w ramach działania 4 „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, schemat 4.3 „Publiczna infrastruktura turystyczna na obszarach wiejskich”, czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu, działając w warunkach zorganizowanej grupy przestępczej opisanej w zarzucie VII aktu oskarżenia, wykonując zadania, jakie zostały mu przydzielone w ramach wewnętrznej struktury grupy, obejmując świadomością nierzetelność przedłożonych dokumentów przez osoby reprezentujące Stowarzyszenia m.in. (...) w S. oraz samą Gminę S., którymi posłużyły się podczas aplikowania i rozliczenia dofinansowania, fikcyjność prowadzonej procedury przetargowej skutkującej wyłonieniem wykonawców poszczególnych inwestycji niezgodnie z obowiązującymi procedurami, nieformalne porozumienie, do jakiego doszło pomiędzy Wójtem Gminy S. K. R., a osobami reprezentującymi przedsiębiorstwa wykonawców, niezgodność przeprowadzonych wizytacji terenowych przez pracowników (...) z procedurami (...) oraz fakt, iż rzeczywistym inwestorem był Urząd Gminy S., nie zaś formalnie zgłoszone, jako beneficjenci stowarzyszenia, udzielając rady w zakresie procedur pozyskania środków z programu (...) i sprawując ogólny nadzór nad pozyskaniem przez wskazane podmioty dofinansowania, przygotowując niezbędne dokumenty dotyczące procedury przetargowej, wzoru studium wykonalności, wprowadził w błąd pracowników (...) z/s w W., co do:

- faktycznej realizacji inwestycji przez działające na terenie Gminy S. stowarzyszenia podczas, gdy w rzeczywistości inwestorem była Gmina S., albowiem organy statutowe stowarzyszeń zostały pozbawione rzeczywistego wpływu na realizowane inwestycje;
- uczestnictwa na poszczególnych etapach przygotowania wniosku, realizacji, rozliczenia wykonania inwestycji osób uprawnionych do reprezentacji stowarzyszeń;
- rzetelności przedkładanych przez beneficjentów dokumentów, dotyczących funkcjonowania stowarzyszeń oraz posiadania wymaganego wkładu własnego dla realizacji inwestycji;
- rzetelności przedłożonych dokumentów i zachowania określonych przepisami prawa procedur przetargowych stanowiących niezbędny przyznania, a następnie wypłaty pomocy finansowej, podczas gdy złożenie podpisów

przez osoby uprawnione na przygotowanych przez niego dokumentach: informacjach o wyniku przetargu, formularzach przedłożenia ofert przetargowych, powiadomieniach o wyborze i odrzuceniu oferty, raportach z sesji otwarcia ofert, raportach z przetargu, arkuszach selekcji technicznej ofert i zgodności z wymogami formalnymi, listach kontrolnych otwarcia ofert, uchwałach poszczególnych stowarzyszeń w sprawie powołania komisji przetargowej, zaproszeniach do udziału w przetargu skierowanych do poszczególnych przedsiębiorstw wykonawców, zbiorczych zestawieniach ofert, umowach z wykonawcami poszczególnych inwestycji, co nastąpiło na przygotowanych przez niego dokumentach zawierających pełne dane dotyczące wyłonienia wykonawcy przed rozpoczęciem procedur przetargowych;

- prawidłowości przeprowadzonej wizytacji terenowej na etapie rozpoznawania wniosku o dofinansowanie i rzetelności sporządzonego na tej podstawie raportu z przeprowadzenia czynności, co do rzeczywistego jej przebiegu, uczestnictwa w czynności osób uprawnionych do reprezentacji poszczególnych stowarzyszeń oraz weryfikacji danych wskazanych we wniosku w miejscu realizacji inwestycji.

(wyrok k. 393-417 akt)

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Na wstępie koniecznym jest odniesienie się do sformułowanych przez apelującego zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, gdyż wnioski w tym zakresie z istoty swej determinują rozważania co do zarzutu naruszenia prawa materialnego. Jedynie nieobarczone błędem ustalenia faktyczne, będące wynikiem należytej przeprowadzonego postępowania mogą być podstawą oceny prawidłowości kwestionowanego rozstrzygnięcia w kontekście twierdzeń o naruszeniu przepisów prawa materialnego. Sąd II instancji rozpoznając wniesiony środek odwoławczy ocenił stan faktyczny, ustalony przez Sąd Okręgowy, jako prawidłowy i zgodny z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a w konsekwencji na podstawie art. 382 k.p.c. przyjął dokonane ustalenia faktyczne za własne. Sąd I instancji w granicach zakreślonych przepisami k.p.c. przeprowadził postępowanie dowodowe, a następnie w oparciu o zgromadzony w ten sposób materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że zaoferowany przez strony materiał dowodowy podlega swobodnej ocenie sądu, według kryteriów przewidzianych w art. 233 § 1 k.p.c. Natomiast dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza jedynie stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego nie odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest przede wszystkim wskazanie przyczyn dyskwalifikujących ocenę sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (por. m.in. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 20 grudnia 2006 r., VI ACa 567/06, LEX nr 558390). Postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu stanu faktycznego ustalonego przez apelującego na podstawie własnej oceny dowodów. Skarżący może tylko wskazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że sąd rażąco naruszył zasady logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego i że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. wyrok SN z 18 czerwca 2004 r., II CK 369/03, LEX nr 174131).

Nie można zgodzić się z apelującym, że Sąd Okręgowy nie uwzględnił w swych wnioskach rozbieżności pomiędzy zgłoszeniem robót budowlanych, złożonym przez stronę pozwaną w Starostwie Powiatowym w W., a dostarczonym do Agencji wraz z wnioskiem o pomoc finansową. Ta rozbieżność oznacza, zdaniem apelującego, wprowadzenie go w błąd przez stronę pozwaną i złożenie fałszywych czy nierzetelnych dokumentów, rzutujących na przyznanie pomocy. Sam wniosek pomocowy obejmował pomoc finansową w zakresie planowanego przedsięwzięcia, polegającego na: modernizacji wejścia zewnętrznego, wymianie okien, modernizacji ogrzewania, dociepleniu i odnowieniu elewacji, zakupu sprzętu sportowego oraz wyposażeniu pomieszczeń i zagospodarowaniu terenu. Tak też określono przedmiot umowy w § 2 ust. 1, wskazując jednocześnie, że przedsięwzięcie będzie realizowane w S. przy ulicy (...).

Do wniosku o przyznanie pomocy zostało dołączone zgłoszenie, w którym wskazano, jako przedmiot: wymianę 4 sztuk okien, modernizację parkingu 300 m² przy budynku Urzędu Gminy, wykonanie docieplenia budynku wraz z elewacją, modernizację co, modernizację schodów wejściowych zewnętrznych. Natomiast w zgłoszeniu robót budowlanych skierowanym do Starostwa Powiatowego w W. (k-90 akt) wskazano budowę parkingu na samochody osobowe do 10 stanowisk, docieplenie budynku Urzędu Gminy o wysokości do 12 m, utwardzenie terenu za budynkiem Urzędu Gminy. Zgłoszenie robót budowlanych w obu wariantach zostało opisane przez Sąd Okręgowy w ustaleniach faktycznych, a następnie ocenione w ramach rozważań prawnych. Sąd Okręgowy trafnie uznał, że ta rozbieżność w obu zgłoszeniach nie wypełnia przesłanek żadnego z punktów umowy, które mogłyby skutkować utratą pomocy finansowej, zwłaszcza że oba zgłoszenia mieszczą się w przedmiocie umowy z jej § 2 ust. 1. Zakres prac wskazanych w obu dokumentach nie różni się od siebie istotnie. Kwestia ta nie jest istotna także w sytuacji, gdy brak postępowania administracyjnego, które stwierdziłoby, że prace wykonane przez pozwane Stowarzyszenie stanowią samowolę budowlaną, a wobec dokonania przez Agencję kontroli wykonanych robót i zatwierdzenia wszystkich wykonanych prac, należy jednoznacznie przyjąć, że Agencja miała pełną wiedzę na temat zakresu inwestycji i ten stan zaakceptowała dokonując odbiorów. Agencja dokonała odbioru całości inwestycji, uznała jej zakres za zgodny z umową, nie zakwestionowała również skutecznie w toku procesu zdjęć które przedłożyło pozwane Stowarzyszenie. Zresztą niewykonanie inwestycji nie było przyczyną wypowiedzenia umowy, a w konsekwencji nie dawało podstawy do wypełnienia weksla. Dodatkowo należy podkreślić, że przedmiot umowy wskazany w § 2 ust. 1 nie odpowiada w całości żadnemu ze zgłoszeń robót budowlanych. Nie ma również powodu, by uznać, że ta okoliczność wpłynęła istotnie na przyznanie pomocy stronie pozwanej, a przeciż to był warunek niezbędny do zaistnienia przesłanek rozwiązania umowy w świetle § 10 ust. 1 w zw. z § 9 pkt. h.

Niezrozumiały jest zarzut dotyczący świadka S. W., który – poza niejasnym sposobem jego sformułowania – zarzuca danie wiary zeznaniom tego świadka, podczas gdy Sąd Okręgowy odwołał się do protokołu z kontroli przeprowadzonej przez świadka (k- 92-94 akt), a nie jego zeznań.

W konsekwencji, w ocenie Sądu Apelacyjnego, skarżący nie zdołał wykazać, że Sąd pierwszej instancji, dokonując oceny dowodów i konstruując podstawę faktyczną naruszył zasady wymienione w art. 233 § 1 k.p.c. Trzeba podkreślić, że ustalenia faktyczne zostały poczynione głównie w oparciu o przedstawione dokumenty, a także częściowo zeznania świadków i ich treść oraz ocena nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z wyroku wydanego w sprawie karnej przez Sąd Okręgowy w Sieradzu. Sąd Apelacyjny powołał treść orzeczenia w szerszym zakresie. Z tym wiążą się kolejne zarzuty obejmujące m.in. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., art. 11 k.p.c. , 244 k.p.c. oraz 74 k.c.

Sąd cywilny związany jest ustaleniami zawartymi w sentencji wyroku i kwalifikacją przestępstwa, uwzględniającymi jego znamiona, za popełnienie którego objęte nim osoby zostały prawomocnie skazane. Zasada wyrażona w art. 11 k.p.c. nie stoi jednak na przeszkodzie czynieniu przez sąd cywilny własnych ustaleń w części wykraczającej poza znamiona konkretnego czynu, także ewentualnie mniej korzystnych dla pozwanego. Tym bardziej nie doznaje przeszkód sąd cywilny w samodzielnym ustaleniu skutków czynu, stanowiącego przestępstwo w sferze odpowiedzialności cywilnej, które nie zostały opisane w sentencji prawomocnego wyroku skazującego. Badanie w sprawie cywilnej podstaw i zakresu związania wyrokiem skazującym musi objąć ocenę wystąpienia wszystkich jego elementów, w tym także tego, czy popełnione przestępstwo wpłynęło, a jeśli tak, to w jakim zakresie, na szkodę której naprawienia domaga się strona powodowa. (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 września 2017 r. V ACA 855/16). Wykładnia art. 11 k.p.c. powinna być dokonywana w sposób ścisły, a nawet zawężający i nie może prowadzić do poszerzenia zakresu związania przez wyłączenie spod ustaleń i oceny sądu cywilnego innych okoliczności, niż tylko te, które wynikają z ustaleń prawomocnego wyroku skazującego i przesądzają o popełnieniu przestępstwa. (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2015 r. I UK 338/14)

Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie VI ACA 1456/15, analogicznej pod względem faktycznym i prawnym, trafnie podkreślił, że ani z aktu oskarżenia, ani z treści wyroku nie można wywieść, że pozwany nie zmodernizował infrastruktury będącej przedmiotem umowy, czy też świadomie przedkładał nierzetelne dokumenty. Opisy czynów

osób skazanych tymi wyrokami są na tyle ogólne i pośrednio związane z realizacją projektów przez różne stowarzyszenia, że nie można na ich podstawie ustalić, w jaki sposób działania tych osób miały wpływ na projekt realizowany przez pozwanego. Nie ulega również wątpliwości, że dotychczas żaden członek pozwanego Stowarzyszenia nie został skazany, a brak jest dowodów, by pozyskiwali oni dokumenty stwierdzające nieprawdę. Przedstawiciele Stowarzyszenia oświadczając, że projekt został zrealizowany, nie byli zobowiązani uprzednio osobiście zweryfikować zakresu wykonanych prac. Ponadto, złożenie nierzetelnych dokumentów/oświadczeń, innych niż zgłoszenie robót budowlanych nie było przyczyną wypowiedzenia umowy. W ramach postępowania cywilnego w przedmiocie zwrotu środków ocenia się natomiast zasadność rozwiązania umowy o dofinansowanie. Nawet jeśli naruszone zostałyby przepisy dotyczące przetargu, czy też były jakieś nieprawidłowości w odbiorze robót, to nie można pominąć, że z przeprowadzonych w sprawie dowodów w postaci zeznań, zdjęć oraz licznych dokumentów wynika, że modernizacja została wykonana. Powód nie wykazał, jakie konsekwencje finansowe rodziły powoływane nieprawidłowości. Nie można zapominać, że cofnięcie bezprawnie uzyskanej korzyści wiąże się jedynie z takimi nieprawidłowościami, które spowodowały, bądź mogły spowodować szkodę w budżecie unijnym. Instytucja zarządzająca przekazująca beneficjentowi środki finansowe zobowiązana jest czuwać, by przy wykorzystywaniu środków unijnych nie dochodziło do nieprawidłowości tj. naruszenia przepisów, które spowodowały lub mogły spowodować szkodę albo do nieuzasadnionych wydatków. Niewątpliwie to stroną powodową obciążał obowiązek wykazania, jakich uchybień dopuściło się Stowarzyszenie i że spowodowały one lub mogły spowodować szkodę w budżecie Wspólnoty lub budżecie kraju (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 13 listopada 2012 r., I ACa 801/12, Legalis nr 737647).

Apelujący pomija zupełnie, że postępowanie karne dotyczyło przecież także prezesa (...) Oddziału (...) J. B., który zapewniał pomoc w przygotowaniu dokumentacji dla Stowarzyszenia, weryfikował wnioski, decydował o przyznaniu dotacji, kontrolował wykonanie inwestycji. Wszystkie środki zostały spożytkowane na cele publiczne.

Sąd Okręgowy trafnie podniósł także, że weksel przedstawiony przez stronę powodową zabezpieczał roszczenia ze stosunku podstawowego i dzieli jego byt. Jeśli strona pozwana wykazała, że nie jest zobowiązana do zapłaty dochodzonej kwoty z przyczyn rozważanych w procesie, to jednocześnie zdołała wykazać, że nie było podstaw do uzupełnienia weksla. W tym zakresie rozkład ciężaru dowodu nie został naruszony. Dodatkowym argumentem przeciwnym tezie apelacji jest i to, że nie jest jasne w jakim charakterze J. C. i K. K. złożyły podpis na wekslu. Deklarację wekslową podpisały, działając za (...). Z treści samego weksla to już tak jednoznacznie nie wynika.

Co do zarzutów związanych z rozkładem ciężaru dowodu należy podnieść, że strona powodowa potwierdziła protokołem z wizytacji terenowej fakt wykonania inwestycji i zgodność wykonanej inwestycji z przedłożonymi dokumentami. Jeśli teraz twierdzi, że było inaczej winna to udowodnić. Nie bez znaczenia tutaj jest fakt, że to pracownicy powoda obecni na wizytacjach terenowych i sprawdzający dokumenty - w tym zgłoszenia robót wskazali, że działali zgodnie z obowiązującymi w (...) procedurami oraz że wszystkie inwestycje wykonano. Każdy etap był weryfikowany przez co najmniej trzy osoby.

Odnosząc się natomiast do zarzutów związanych z nieprawidłowym konstruowaniem budżetu przedsięwzięcia realizowanego w ramach programu (...) oraz odwołując się do uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VI ACa 1456/15 wyjaśnić trzeba, że zgodnie z art. 33 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach majątek stowarzyszenia powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz z ofiarności publicznej. Ponadto stowarzyszenie może otrzymywać dotację według zasad określonych w odrębnych przepisach, o czym stanowi art. 35 Prawa o stowarzyszeniach. Dotacją nazywane jest natomiast nieodpłatne przekazanie pewnej kwoty środków publicznych określonego podmiotowi w celu realizacji zadań publicznych. Przekazanie to może nastąpić na podstawie umowy zawartej z beneficjentem dotacji. Zawarcie umowy nie oznacza, że wszelkie stosunki pomiędzy podmiotami będą regulowane przez przepisy prawa prywatnego. W ugruntowanym orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego podkreśla się bowiem, że w takim przypadku przekazane środki nie tracą swego publicznoprawnego charakteru. Zatem zawarcie umowy dotacji z jednostką samorządu terytorialnego nie oznacza, że przekazane środki tracą swój publicznoprawny charakter (por. wyrok WSA w Warszawie z 27.4.2007 r., (...) SA/WA 316/07, Legalis nr 273088; uchwała składu 7 sędziów NSA z dnia 24 czerwca 2002 r., (...) 6/02, Legalis nr 55464). Bez względu więc na to, czy Gmina byłaby członkiem stowarzyszenia, czy

nie udzielona przez nią dotacja nie mogła być zaliczona do dochodów własnych pozwanego. Natomiast okoliczność dotycząca członkostwa Gminy w stowarzyszeniu nie zmieniałaby publicznego charakteru środków dotacji udzielonej na podstawie art. 71 ust. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych. W ustalonym stanie faktycznym pomimo, że z treści wniosku o udzielenie pomocy w ramach programu (...) wynikało, że pozwane Stowarzyszenie nie spełniało wymagań formalnych do przyznania mu pomocy, strona powodowa podpisała umowę. Istotne jest, że pozwane Stowarzyszenie we wniosku o pomoc finansową z 12 stycznia 2004 r., w tabeli IV 3 Ź. i struktura finansowania kosztów przedsięwzięcia podało, że udział środków własnych wnioskodawcy to 50%, w tym 48,53 % tj. 125.724 zł to dotacje i darowizny ze źródeł niepublicznych (k.25) . W dniu 31 marca 2004 roku do (...) Oddziału (...) wpłynęło pismo informujące, że w projekcie budżetu gminy na 2004 roku przyznana została dla (...) Klubu Sportowego (...) w S. dotacja w wysokości 182.714 zł przeznaczona na realizację wskazanego tam zadania w ramach programu (...). Powódka zawierając ze Stowarzyszeniem umowę zaakceptowała, że udział własny pozwanego pochodzący ze środków publicznych będzie stanowił 50% całkowitych kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Nie sposób zatem uznać, że to pozwany składał nieprawdziwe oświadczenia, bowiem to przedstawiciele Agencji niewłaściwie interpretowali oświadczenia Stowarzyszenia. Przed zawarciem umowy o dofinansowanie Agencja miała obowiązek dokonania pozytywnej oceny projektu w aspekcie zgodności z kryteriami wyboru projektu. Jednak strona powodowa pomimo, że już na etapie składania wniosku Stowarzyszenie nie spełniało kryteriów przyznania pomocy finansowej określonych w § 26 a ust.10 rozporządzenia RM z dnia 14 maja 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań oraz sposobów gospodarowania środkami pochodzącymi z funduszy Unii Europejskiej (Dz.U. Nr 102 poz. 928), zawarła umowę, a następnie wypłaciła stronie pozwanej środki z programu.

Strona powodowa nie może obarczać pozwanego odpowiedzialnością za swoją niekompetencję oraz błędy popełnione w trakcie składania wniosków i realizacji inwestycji. Z tych względów także zarzuty naruszenia art. 353 (1) k.c. oraz art. 471 k.c. także są chybione.

Zarzut naruszenia w/w § 26 a ust.10 rozporządzenia RM z dnia 14 maja 2002 nie miał znaczenia dla uwzględnienia apelacji.

Niezasadnie apelujący zarzuca naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 5 k.c. poprzez jego zastosowanie. Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Wykonywanie prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z tymi kryteriami jest bezprawne i z tego względu nie korzysta z ochrony jurysdykcyjnej. Norma zawarta w tym przepisie ma charakter wyjątkowy i może być stosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, w sytuacji, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1969 r., III CRN 310/69, OSNCP 1970, Nr 6, poz. 115) oraz w tych szczególnych przypadkach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prawa prowadziłoby do skutku nieaprobowanego w społeczeństwie ze względu na przyjętą w społeczeństwie zasadę współzycia społecznego. (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r. II CSK 236/16).

Sąd Okręgowy trafnie odwołał się w swych wywodach do klauzuli generalnej, do której sięgnąć można w razie braku innej drogi ochrony praw określonych podmiotów. Członkowie pozwanego Stowarzyszenia za namową władz lokalnych zaangażowali się w działalność na rzecz najbliższej im społeczności, czynili to nieodpłatnie. Efektem ich zaangażowania, poświęconego czasu nie był ich osobisty zysk, ani też zysk Stowarzyszenia, a poprawa, jakości życia mieszkańców gminy i poprawa infrastruktury służącej wszystkim. Skutki pozytywnego działania strony pozwanej i innych stowarzyszeń zaangażowanych w pozyskanie środków unijnych są odczuwalne do dziś. Inwestycja została przeprowadzona, zakończona, odebrana i rozliczona. Pozew wpłynął po niemal 10 latach od wykonania umowy. Środki zostały spożytkowane zgodnie z celem, na jaki zostały przyznane, procedury odbywały się wg zaleceń przedstawicieli strony powodowej, zgodnie z dokonywaną przez nich interpretacją prawa i pod ich ścisłą kontrolą. Obciążanie teraz strony pozwanej obowiązkiem zwrotu udzielonej pomocy wraz z odsetkami liczonymi jak dla zaległości podatkowych byłoby sprzeczne z zasadami uczciwego obrotu, zasadą zaufania obywateli do władzy publicznej i sprawiedliwości

społecznej, zwłaszcza że apelujący, formułując zarzuty, zupełnie pomija własną rolę w przyznaniu i rozliczeniu środków pomocowych.

Stąd też ostatecznie Sąd Apelacyjny podzielił argumentację Sądu Okręgowego i oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art.98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku, zmieniającym rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2016 poz. 1668).